

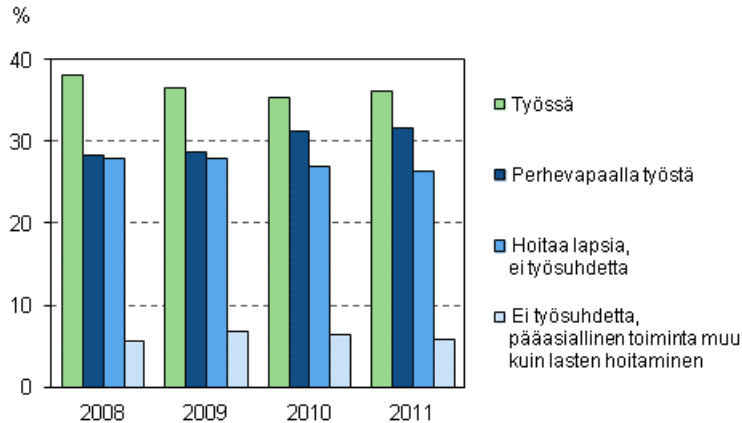
Työvoimatutkimus

Perheet ja työ vuonna 2011

Äitien perhevapaiden käyttö on yleistynyt hieman

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan vuoden 2008 lopulla alkanut taantuma heijastui pienten lasten äitien työssäkäyntiin. Perhevapailla olevien äitien osuus hieman kasvoi ja vastaavasti työssä oleminen hieman väheni vuodesta 2008 vuoteen 2010. Vuonna 2011 tilanne on pysynyt melko samanlaisena kuin vuonna 2010. Tiedot käyvät ilmi työvoimatutkimuksen vuosikatsauksesta *Perheet ja työ vuonna 2011*.

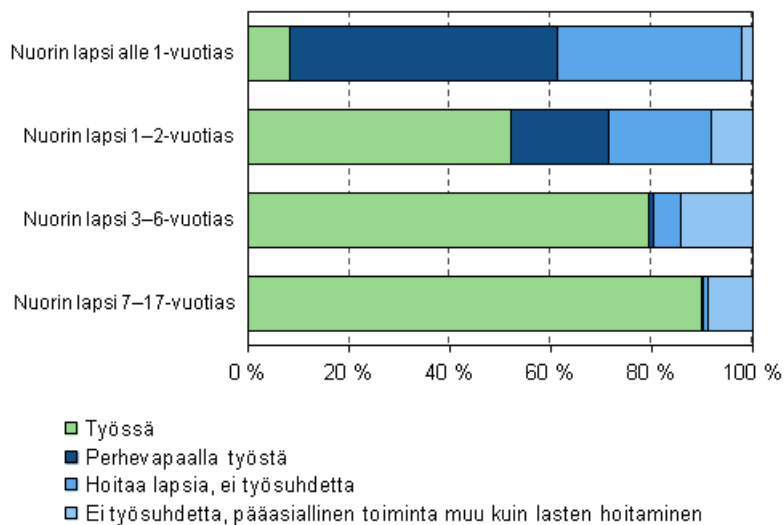
Alle kolmevuotiaiden lasten äitien työssäolo ja perhevapaat vuosina 2008–2011, 20–59-vuotiaat

Vuonna 2011 alle kolmevuotiaiden lasten äideistä reilu kolmannes oli työssä ja lähes kolmannes perhevapaalla työstä. Runsas neljännes hoiti lapsia kotona ilman työsuhdetta.

Äidit eivät kuitenkaan jää kotiin hoitamaan lapsia pitkäksi aikaa. Kouluikäisten lasten äideistä oli työssä 90 prosenttia eli lähes saman verran kuin isistä. Nuorimman lapsen ollessa 1–2-vuotias oli äideistä työssä yli puolet. Sen sijaan äideistä, joiden nuorin lapsi oli alle yksivuotias, oli tosiasiasa työssä vain kahdeksan prosenttia.

Äitien työssäolo ja perhevapaat nuorimman lapsen iän mukaan vuonna 2011, 20–59-vuotiaat

Tässä julkistuksessa käytetty käsite 'työssä' eroaa työvoimatutkimuksessa käytetystä työllisen käsitteestä. Työvoimatutkimuksessa työlliseksi luokitellaan myös työstä äitiys- ja isyysvapaalla olevat sekä muilla perhevapailla olevista ne, joiden poissaolo työstä on kestänyt alle kolme kuukautta. Sen vuoksi etenkin pienten lasten äideistä on työllisten joukossa runsaasti sellaisia, jotka tosiasianssa ovat kotona hoitamassa lasta. Vuosijulkaisu *Perheet ja työ vuonna 2011* perustuu työvoimatutkimuksen kotitalousosaan.

Linkit

Työvoimatutkimuksen päivitettyt taulukot: <http://tilastokeskus.fi/til/tyti/tau.html>

Työllisyydessä ja työsuhhteissa vuonna 2011 tapahtuneista muutoksista on kerrottu työvoimatutkimuksen aikaisemmassa vuosikatsauksessa [Työllisyys ja työttömyys vuonna 2011](#).

Sisälllys

1. Johdanto.....	4
2. Isien ja äitien työllisyys säilyi lähes ennallaan taantuman aikana.....	5
3. Äitien perhevapaiden käyttö on yleistynyt hieman.....	7
4. Kotiäitiys yleistyy kolmannen lapsen myötä.....	9
5. Lapsiperheissä molemmat vanhemmat yleensä työllisiä.....	10
6. Käsitteitä.....	11
7. Työvoimatutkimuksen kotitalousosa antaa tietoa perheiden työllisyydestä.....	12

Taulukot

Liitetaulukot, aikasarjat 2010–2011

Liitetaulukko 1. Työllisyysasteet nuorimman lapsen iän mukaan 2010 - 2011, 20-59-vuotiaat.....	13
Liitetaulukko 2. Työllisyysasteet lasten lukumäärän mukaan 2010 - 2011, 20-59-vuotiaat.....	13
Liitetaulukko 3. Työvoimaosuudet nuorimman lapsen iän mukaan 2010 - 2011, 20-59-vuotiaat.....	14
Liitetaulukko 4. Työvoimaosuudet lasten lukumäärän mukaan 2010 - 2011, 20-59-vuotiaat.....	14
Liitetaulukko 5. Työttömyysasteet nuorimman lapsen iän mukaan 2010 - 2011, 20-59-vuotiaat.....	15
Liitetaulukko 6. Työttömyysasteet lasten lukumäärän mukaan 2010 - 2011, 20-59-vuotiaat.....	15

Kuviot

Kuvio 1. Isien ja lapsettomien miesten työllisyysasteet vuosina 2004–2011, 20–59-vuotiaat.....	5
Kuvio 2. Isien ja lapsettomien miesten työttömyysasteet vuosina 2004–2011, 20–59-vuotiaat.....	5
Kuvio 3. Äitien ja lapsettomien naisten työllisyysasteet vuosina 2004–2011, 20–59-vuotiaat.....	6
Kuvio 4. Äitien ja lapsettomien naisten työttömyysasteet vuosina 2004–2011, 20–59-vuotiaat.....	6
Kuvio 5. Äitien työllisyysasteet nuorimman lapsen iän mukaan vuosina 2004–2011, 20–59-vuotiaat.....	7
Kuvio 6. Alle kolmevuotiaiden lasten äitien työssäolo ja perhevapaat vuosina 2008–2011, 20–59-vuotiaat.....	7
Kuvio 7. Äitien työssäolo ja perhevapaat nuorimman lapsen iän mukaan vuonna 2011, 20–59-vuotiaat.....	8
Kuvio 8. Isien ja äitien työllisyysasteet lasten lukumäärän mukaan vuonna 2011, 20–59-vuotiaat.....	9
Kuvio 9. Äitien työssäolo ja perhevapaat lasten lukumäärän mukaan vuonna 2011, 20–59-vuotiaat.....	9
Kuvio 10. Vanhempien työmarkkina-asema kahden 20–59-vuotiaan huoltajan lapsiperheissä nuorimman lapsen iän mukaan vuonna 2011.....	10
Laatuseloste: Työvoimatutkimus.....	16

1. Johdanto

Tämä työvoimatutkimuksen vuosijulkaisu sisältää tilastotietoja perheestä ja työstä. Tiedot perustuvat työvoimatutkimuksen kotitalousosasta saatuihin haastattelutietoihin. Julkaisussa keskitytään 20–59-vuotiaiden ikäryhmään sekä perheiden että vertailuryhmänä käytettävien lapsettomien henkilöiden osalta, koska yli 99 prosenttia alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmista kuuluu tähän ikäryhmään. Lapsettomiksi tässä katsotaan ne, joiden kotitaloudessa ei asu alle 18-vuotiaita lapsia.

Vuoden 2011 lopussa lapsiperheitä oli yhteensä 581 000. Lapsiperheiksi lasketaan ne perheet, joissa on vähintään yksi samassa kotitaloudessa asuva alle 18-vuotias lapsi. Lapsiperheissä asui vuodenvaihteessa keskimäärin 1,83 lasta. Lapsiperheistä 61 prosenttia on aviopariperheitä ja 19 prosenttia avopariperheitä. Noin viidennes lapsiperheistä on yksinhuoltajaperheitä. (Lähde: Väestö- ja kuolemansyytilastot, Tilastokeskus).

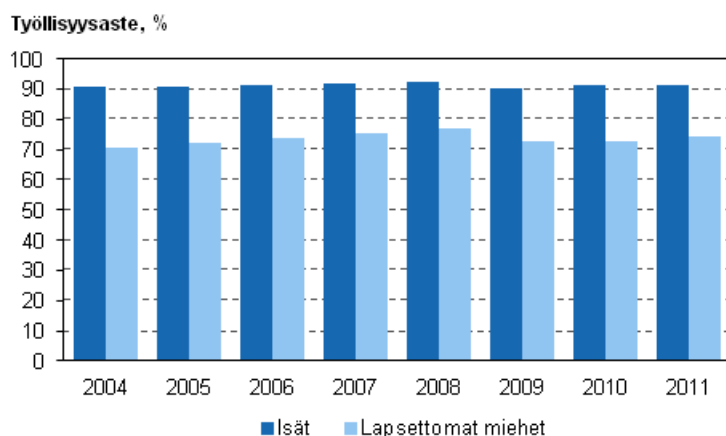
Julkaisussa tarkastellaan pääasiassa vuosien 2004 ja 2011 välisenä aikana tapahtuneita muutoksia perheiden työllisyydessä ja perhevapaissa. Liitetaulukot koskevat vuosia 2010 ja 2011. Vastaavat taulukot vuosilta 2008 ja 2009 löytyvät vuosikatsauksesta [Perheet ja työ vuonna 2009](#).

Käytettyjä käsitteitä ja työvoimatutkimuksen kotitalousosaa kuvataan tarkemmin luvuissa 6. ja 7.

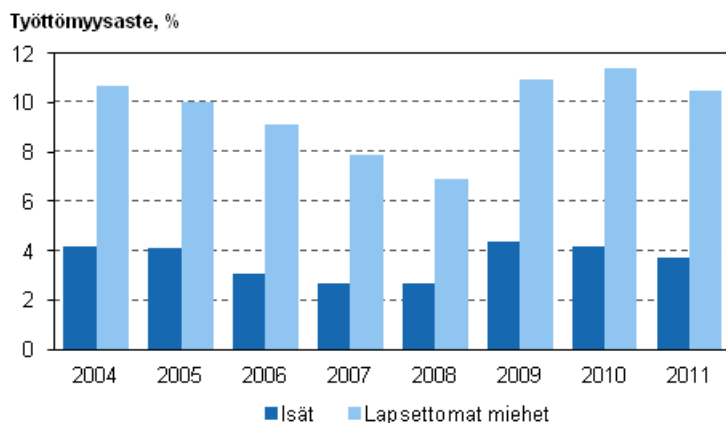
2. Isien ja äitien työllisyys säilyi lähes ennallaan taantumana aikana

Vuoden 2008 lopulla alkaneen taantumana seurauksena miesten työttömyys kasvoi naisten työttömyyttä enemmän. Alaikäisten lasten vanhempien työllisyys pysyi kuitenkin lähes ennallaan. Taantumana mukanaan tuomat lomautukset, irtisanomiset ja työttömyyden yleistyminen ovat kohdistuneet enemmän lapsettomiin miehiin kuin alle 18-vuotiaiden lasten isiin. Lapsiperheiden isät ovat voimakkaasti kiinni työelämässä, ja heidän työllisyysasteensa on pysynyt korkeana ja työttömyysasteensa alhaisena taantumana huolimatta. (Kuvio 1 ja 2 sekä liitetaulukot 1–6.)

Kuvio 1. Isien ja lapsettomien miesten työllisyysasteet vuosina 2004–2011, 20–59-vuotiaat

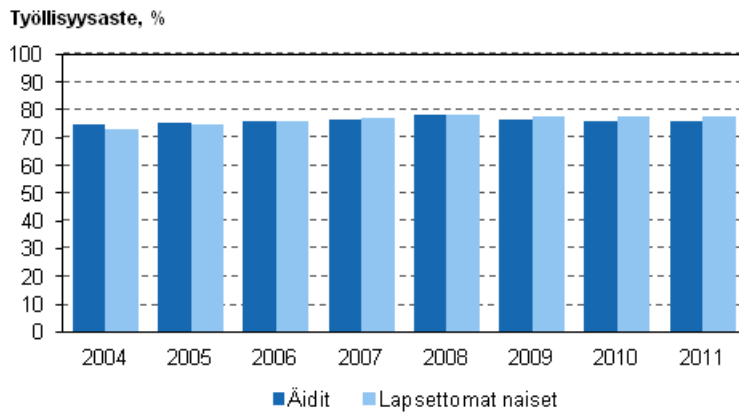

Kuvio 2. Isien ja lapsettomien miesten työttömyysasteet vuosina 2004–2011, 20–59-vuotiaat

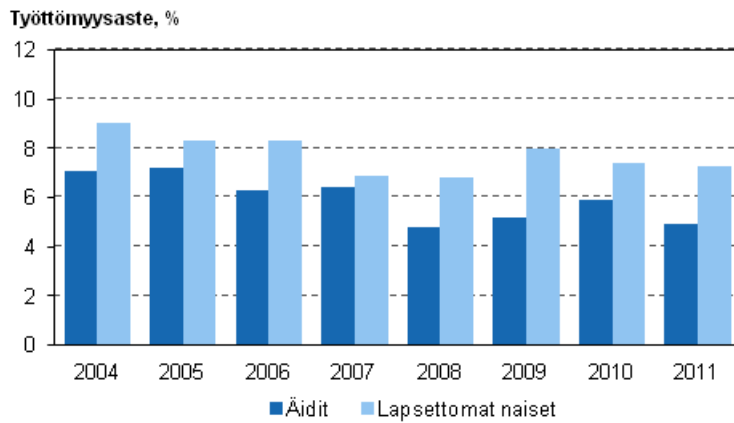

Toisin kuin miehillä, ero lapsettomien naisten ja äitien työllisyysasteiden välillä on ollut hyvin pieni. 20–59-vuotiaiden äitien ja saman ikäryhmän lapsettomien naisten työllisyysasteet ovat pysytelleet runsaan 70 prosentin ja vajaan 80 prosentin välillä. Taantumana vaikutus naisten työllisyysasteisiin oli myös huomattavasti pienempi kuin miehillä. (Kuvio 3.) Verrattuna alle 18-vuotiaiden lasten äiteihin lapsettomien naisten työttömyysaste on ollut jonkin verran suurempi. Kuitenkin lapsettomien naisten työttömyysaste on ollut samanikäisiin lapsettomiin miehiin verrattuna pienempi. (Kuvio 4.)

Kuvio 3. Äitien ja lapsettomiin naisten työllisyysasteet vuosina 2004–2011, 20–59-vuotiaat

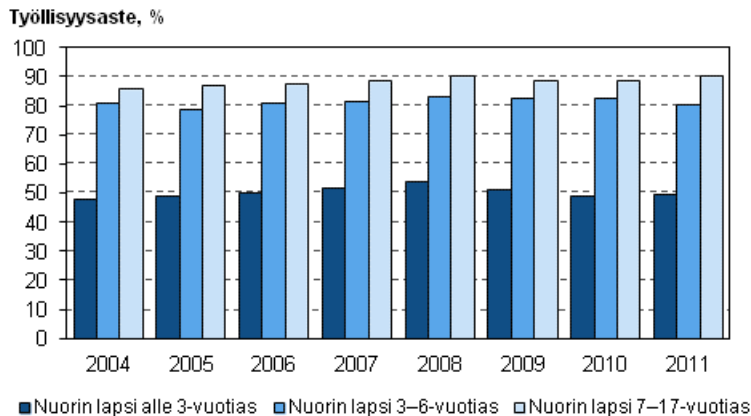
Kuvio 4. Äitien ja lapsettomiin naisten työttömyysasteet vuosina 2004–2011, 20–59-vuotiaat

3. Äitien perhevapaiden käyttö on yleistynyt hieman

Perheen nuorimman lapsen iällä on selvä vaikutus 20–59-vuotiaiden äitien työllisyyteen (kuvio 5). Nuorimman lapsen ollessa alle kolmevuotias on äideistä työllisiä vain noin puolet. Äitien työllisyysaste nousee noin 90 prosenttiin eli samalle tasolle kuin isien vasta silloin, kun nuorin lapsi on kouluikässä. Isien työllisyysaste puolestaan pysyy yhtä korkeana lasten iästä riippumatta. Tämä kertoo siitä, että pitkiä perhevapaita pitävät edelleen lähinnä äidit.

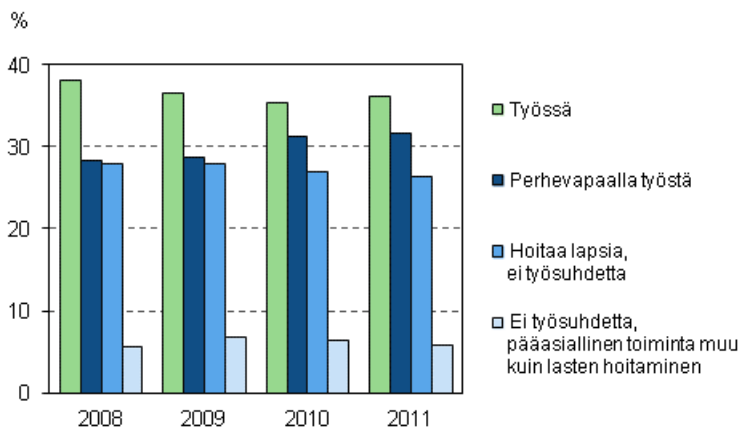
Kuvio 5. Äitien työllisyysasteet nuorimman lapsen iän mukaan vuosina 2004–2011, 20–59-vuotiaat

Pelkkä työllisyysaste ei kuitenkaan vielä kerro, kuinka moni pienten lasten vanhemmista tosiasiaa on työssä. Työvoimatutkimuksessa luokitellaan työllisiksi työstä äitiys- ja isyysvapaalla olevat sekä ne, joiden poissaolo työstä on kestänyt alle kolme kuukautta. Näin ollen etenkin pienten lasten äitien kohdalla työllisten joukossa on runsaasti sellaisia äitejä, jotka tosiasiaa ovat kotona hoitamassa lasta. Vastaavasti hoitovapaalla olevat äidit luokituvat useimmiten työvoiman ulkopuolelle, sillä hoitovapaita pidetään yleensä äitiysvapaan ja vanhempainvapaan perään, jolloin vapaan kokonaiskesto on pitkä.

Kuviossa 6 näkyvät omana ryhmänään ne alle kolmevuotiaiden lasten äidit, jotka olivat tosiasiallisesti työssä. Lisäksi on kuvattu erikseen perhevapaalla (äitiys-, vanhempain- tai hoitovapaalla) työsuhteesta olevat sekä lapsiaan kotona hoitavat, joilla ei ole voimassa olevaa työsuhdetta. Neljäntenä joukkona ovat ne, jotka ovat itse ilmoittaneet pääasialliseksi toiminnaksi muun kuin lasten hoitamisen. Tähän luokkaan sisältyvät esimerkiksi opiskelijat ja työttömät.

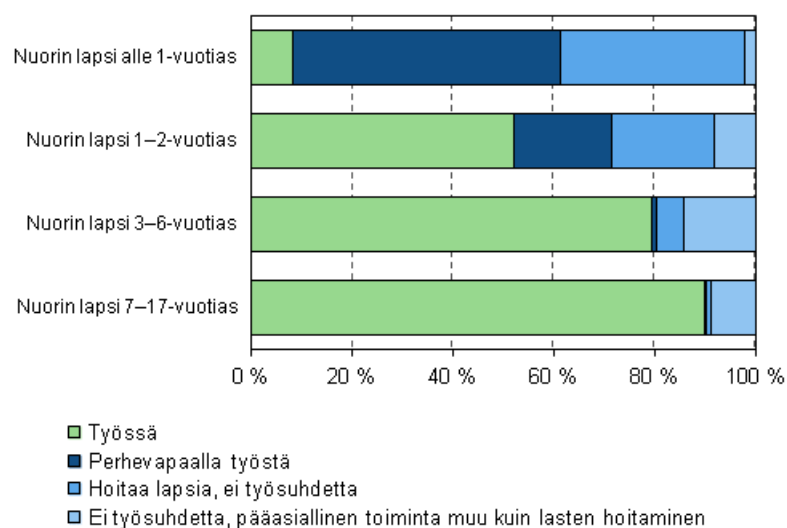
Kuvio 6. Alle kolmevuotiaiden lasten äitien työssäolo ja perhevapaat vuosina 2008–2011, 20–59-vuotiaat

Vuosien 2008 ja 2009 taitteessa alkanut taantuma heijastui pienten lasten äitien työssäkäyntiin siten, että perhevapailla olevien osuus hieman kasvoi ja vastaavasti työssä oleminen hieman väheni. Vuonna 2011 tilanne on pysynyt melko samanlaisena kuin vuonna 2010. (Kuvio 6.)

Kun perhevapailla olleet erotellaan työssä olleista, nähdään että tosiasiaa vain reilu kolmannes alle kolmevuotiaiden äideistä oli työssä vuonna 2011. Alle yksivuotiaiden äidit ja 1–2-vuotiaiden äidit ovat kuitenkin hyvin erilaisia ryhmiä (kuvio 7). Niistä äideistä, joiden nuorin lapsi oli alle yksivuotias, työssä oli runsas kahdeksan prosenttia, perhevapaalla yli puolet ja lasta hoitamassa ilman työsuhdetta reilu kolmannes. Nuorimman lapsen ollessa 1–2-vuotias jo yli puolet äideistä oli työssä. Työssä olevien äitien osuus nousee siis nuorimman lapsen iän myötä nopeasti, kun äidit joko palaavat perhevapaalta töihin tai työllistyvät.

Kuvio 7. Äitien työssäolo ja perhevapaat nuorimman lapsen iän mukaan vuonna 2011, 20–59-vuotiaat

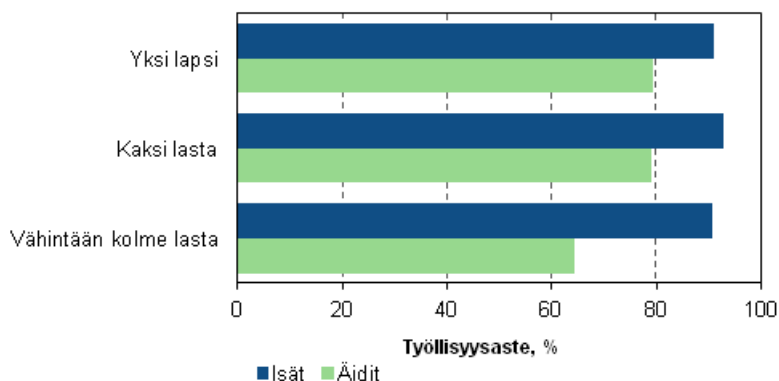

Isien perhevapaat ovat yleensä lyhyempiä kuin äitien. Isyysvapaan, isäkuukauden tai alle kolmen kuukauden pituisen hoitovapaan aikana isät luokittevat työllisiksi, ja siksi perhevapailla ei ole juuri vaikutusta isien työllisyysasteeseen. Isien työllisyyden kuva ei juuri muutu, kun perhevapaalla olevat erotellaan työssä olevista, sillä alle kolmevuotiaiden isistä vain kaksi prosenttia oli tutkimusviikolla perhevapaalla työstä vuonna 2011.

4. Kotiäitiys yleistyy kolmannen lapsen myötä

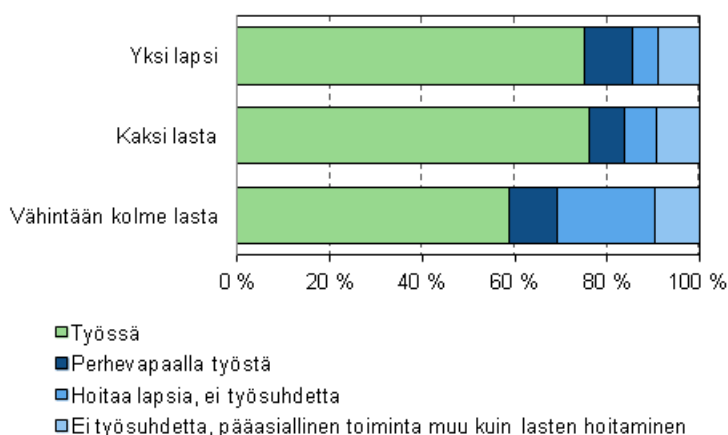
Lasten iän lisäksi myös lasten lukumäärällä on vaikutusta äitien työllisyyteen (kuvio 8). Kahden lapsen äideistä 79 prosenttia oli työllisiä vuonna 2011, mutta jos lapsia oli vähintään kolme, oli äideistä työllisiä enää 64 prosenttia. Vuonna 2009 vastaavat luvut olivat 82 ja 65 prosenttia. Isien työllisyyteen lasten lukumäärällä ei ollut vaikutusta vuonna 2011. Vuonna 2009 kahden lapsen isistä oli työllisiä 92 prosenttia ja kolmen lapsen isistä 88 prosenttia. Luvut koskevat 20–59-vuotiaiden ikäryhmää.

Kuvio 8. Isien ja äitien työllisyysasteet lasten lukumäärän mukaan vuonna 2011, 20–59-vuotiaat

Kolmilapsisten tai suurempien perheiden äideillä kotiäitiys onkin selvästi yleisempää kuin yksi- ja kaksilapsisten perheiden äideillä. Noin joka viides vähintään kolmilapsisen perheen äideistä hoiti lapsia kotona ilman työsuhdetta vuonna 2011 (kuvio 9). Yhden ja kahden lapsen äideillä työssäolo ja lastenhoito olivat lähes yhtä yleisiä. Ne äidit, joilla ei ollut voimassa olevaa työsuhdetta, ilmoittivat itse pääasialliseksi toiminnakseen joko lasten hoitamisen tai jonkin muun. Kotiäideiksi tässä on tulkittu sellaiset äidit, joilla ei ollut voimassa olevaa työsuhdetta ja jotka ilmoittivat pääasiassa hoitavansa lapsiaan.

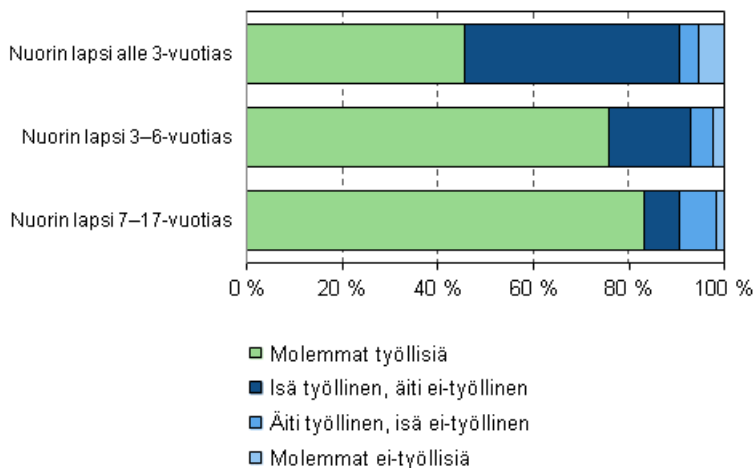
Kuvio 9. Äitien työssäolo ja perhevapaat lasten lukumäärän mukaan vuonna 2011, 20–59-vuotiaat

5. Lapsiperheissä molemmat vanhemmat yleensä työllisiä

Sekä isä että äiti olivat työllisiä 70 prosentissa kaikista kahden huoltajan lapsiperheistä vuonna 2011. Lasten ollessa pieniä on tavallista, että isä on töissä ja äiti kotona hoitamassa lapsia. Tämä järjestely on kuitenkin suhteellisen lyhytaikainen, ja niin sanottu kahden ansaitsijan malli yleistyy nuorimman lapsen kasvaessa. Kun nuorin lapsi on 3–6-vuotias, 76 prosentissa kahden vanhemman perheistä molemmat vanhemmat ovat työllisiä, ja kouluikäisten lasten vanhemmista jo 83 prosenttia. (kuvio 10).

Kuvio 10. Vanhempien työmarkkina-asema kahden 20–59-vuotiaan huoltajan lapsiperheissä nuorimman lapsen iän mukaan vuonna 2011

Kahden vanhemman perheistä, joiden nuorin lapsi oli alle yksivuotias, neljä viidestä oli sellaisia, joissa isä oli työssä ja äiti joko perhevapaalla tai muuten hoitamassa lapsia kotona. Nuorimman lapsen ollessa 1-2-vuotias joka toisessa perheessä äitikin oli palannut töihin ja enää noin kolmannes äideistä oli perhevapaalla tai muuten hoitamassa lapsia kotona.

Asetelma on siis suurimmassa osassa pienten lasten perheitä edelleen hyvin perinteinen vanhempien työhön osallistumisen suhteen. Sellaisia perheitä, joissa äiti oli työssä ja isä hoitamassa lapsia, oli alle kolmevuotiaiden lasten perheistä neljä prosenttia vuonna 2011.

6. Käsitteitä

Lapsiperheen vanhempia ovat ne naiset ja miehet, joilla on samassa kotitaloudessa asuvia alle 18-vuotiaita omia tai puolison lapsia

Lapsettomiksi luokitellaan tässä naiset ja miehet, joilla ei ole samassa kotitaloudessa asuvia alle 18-vuotiaita lapsia. Lapsettomiin kuuluvat siis

- henkilöt, joilla ei ole lainkaan lapsia
- ns. etävanhemmat, joiden lapsi asuu tai on kirjoilla toisen vanhemman luona
- sekä vanhemmat, joiden lapset ovat täyttäneet 18 vuotta tai ovat jo muuttaneet omaan kotitalouteen.

Yli 99 prosenttia alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmista sijoittuu ikäryhmään 20–59-vuotiaat, joten tässä artikkelissa tarkastellaan kyseiseen ikäryhmään kuuluvia vanhempia. Heidän vertailuryhmäänään käytetään samanikäisiä lapsettomia, jotta ryhmät olisivat iän ja elämänvaiheen suhteen vertailukelpoisia.

Perhevapaisiin sisältyvät äitiys- ja isyysvapaa, vanhempainvapaa (ml. isäkuukausi) ja hoitovapaa. Ne ovat vapaita, joita pienten lasten vanhemmilla on lain mukaan oikeus pitää työstä lasten hoidon takia siihen saakka, kun nuorin lapsi täyttää kolme vuotta. Vanhempien työsuhde säilyy perhevapaiden ajan.

Perhevapailla olevista luokitellaan työvoimatutkimuksessa työllisiksi äitiys- ja isyysvapaalla olevat sekä ne, joiden vapaat kestävät vähemmän kuin kolme kuukautta.

Työllinen on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontaisetua vastaan tai voittoa saadakseen, tai on ollut tilapäisesti poissa työstä. Tutkimusviikolla työstä pois ollut henkilö lasketaan työlliseksi, jos poissaolon syy on äitiys- tai isyysvapaa tai oma sairaus tai jos poissaolo on kestänyt alle 3 kuukautta. Työlliset voivat olla palkansaaajia, yrittäjiä tai samassa kotitaloudessa asuvan perheenjäsenen yrityksessä palkatta työskenteleviä.

Työllisyysaste on työllisten prosenttiosuus samanikäisestä väestöstä. Koko väestön työllisyysaste lasketaan 15–64-vuotiaiden työllisten prosenttiosuutena samanikäisestä väestöstä.

Työttömyysaste on työttömien prosenttiosuus samanikäisestä työvoimasta eli työllisistä ja työttömistä. Koko väestön työttömyysaste lasketaan 15–74-vuotiaiden työttömien prosenttiosuutena saman ikäisestä työvoimasta.

Hoitaa lapsia, ei työsuhdetta: Näillä henkilöillä ei ole työsuhdetta ja he ovat haastattelussa ilmoittaneet pääasialliseksi toiminnakseen lasten hoitamisen.

Ei työsuhdetta, pääasiallinen toiminta muu kuin lasten hoitaminen: Näillä henkilöillä ei ole työsuhdetta ja he ovat haastattelussa ilmoittaneet pääasialliseksi toiminnakseen muun kuin lasten hoitamisen. Tähän luokkaan sisältyvät esimerkiksi opiskelijat ja työttömät.

7. Työvoimatutkimuksen kotitalousosa antaa tietoa perheiden työllisyydestä

Tässä julkaisussa esitetyt tiedot perustuvat työvoimatutkimuksessa saatuihin haastattelutietoihin. Työvoimatutkimuksen avulla tilastoidaan 15–74-vuotiaan väestön työmarkkinoille osallistumista, työllisyyttä, työttömyyttä ja työaikaa. Tutkimuksen tietosisältö perustuu EU:n asetukseen. Suurimmassa osassa Euroopan maita työvoimatutkimuksen tiedonkeruu perustuu kotitalousotokseen, mikä tarkoittaa sitä, että haastatellaan samalla kertaa kaikki tietyssä osoitteessa asuvat saman kotitalouden jäsenet. Suomen lisäksi vain Ruotsissa, Tanskassa ja Sveitsissä otos on henkilöpohjainen, eli haastateltavana on vain otokseen poimittu kohdehenkilö.

EU:n asetus kuitenkin edellyttää tietoja myös kotitaloudesta, ja Suomessa tämä on ratkaistu hyödyntämällä työvoimatutkimuksen paneeliominaisuutta. Samaa henkilöä haastatellaan työvoimatutkimuksessa yhteensä viisi kertaa puolentoista vuoden aikana. Viidennellä haastattelukerralla tehdään perushaastattelun lisäksi kotitaloushaastattelu, jossa selvitetään kohdehenkilön kotitalouden jäsenet sekä kotitalouteen kuuluvien 15–74-vuotiaiden toiminta työmarkkinoilla. Näin saatavan aineiston avulla voidaan tarkastella esimerkiksi perheen yhteyttä työllisyyteen sekä molempien puolisoitten työmarkkina-asemaa yhdessä. Tässä julkaisussa on kuitenkin keskitytty vain perheisiin, joiden vanhemmat kuuluvat ikäryhmään 20–59 vuotta.

Vuoden 2011 kotitalousaineistossa on noin 55 000 henkilöä, jotka muodostavat 23 000 kotitaloutta. Työvoimatutkimuksen kotitalousosaa on kerätty nykymuotoisena vuodesta 2003, ja tiedot ovat julkaistavissa pääsääntöisesti vuodesta 2004 lähtien.

Liitetaulukot, aikasarjat 2010–2011

Liitetaulukko 1. Työllisyysasteet nuorimman lapsen iän mukaan 2010 - 2011, 20-59-vuotiaat

		Vuosi	
		2010	2011
		Työllisyysaste, %	Työllisyysaste, %
Sukupuolet yhteensä	Yhteensä	78,2	78,5
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	83,4	83,5
	- nuorin lapsi alle 3-vuotias	69,7	69,5
	- nuorin lapsi 3-6-vuotias	87,7	86,3
	- nuorin lapsi 7-17-vuotias	89,7	90,8
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	75,2	75,7
Miehet	Yhteensä	79,3	80,1
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	91,6	91,5
	- nuorin lapsi alle 3-vuotias	91,2	90,4
	- nuorin lapsi 3-6-vuotias	93,3	92,8
	- nuorin lapsi 7-17-vuotias	91,1	91,6
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	72,8	74,1
Naiset	Yhteensä	77,1	76,9
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	75,7	76,1
	- nuorin lapsi alle 3-vuotias	48,7	49,2
	- nuorin lapsi 3-6-vuotias	82,4	80,1
	- nuorin lapsi 7-17-vuotias	88,4	90,2
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	77,9	77,4

Liitetaulukko 2. Työllisyysasteet lasten lukumäärän mukaan 2010 - 2011, 20-59-vuotiaat

		Vuosi	
		2010	2011
		Työllisyysaste, %	Työllisyysaste, %
Sukupuolet yhteensä	Yhteensä	78,2	78,5
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	83,4	83,5
	- 1 lapsi	83,9	84,7
	- 2 lasta	85,5	85,6
	- 3 lasta tai enemmän	78,7	77,2
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	75,2	75,7
Miehet	Yhteensä	79,3	80,1
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	91,6	91,5
	- 1 lapsi	90,7	90,8
	- 2 lasta	92,1	92,7
	- 3 lasta tai enemmän	92,5	90,5
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	72,8	74,1
Naiset	Yhteensä	77,1	76,9
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	75,7	76,1
	- 1 lapsi	77,7	79,3
	- 2 lasta	79,1	78,8
	- 3 lasta tai enemmän	65,2	64,3
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	77,9	77,4

Liitetaulukko 3. Työvoimaosuudet nuorimman lapsen iän mukaan 2010 - 2011, 20-59-vuotiaat

		Vuosi	
		2010	2011
		Työvoimaosuus, %	Työvoimaosuus, %
Sukupuolet yhteensä	Yhteensä	84,8	84,6
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	87,8	87,2
	- nuorin lapsi alle 3-vuotias	74,2	73,2
	- nuorin lapsi 3-6-vuotias	92,7	91,1
	- nuorin lapsi 7-17-vuotias	93,8	94,1
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	83,0	83,1
Miehet	Yhteensä	86,8	87,0
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	95,6	95,0
	- nuorin lapsi alle 3-vuotias	95,7	94,4
	- nuorin lapsi 3-6-vuotias	97,2	95,8
	- nuorin lapsi 7-17-vuotias	94,9	95,0
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	82,1	82,8
Naiset	Yhteensä	82,7	82,2
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	80,5	80,0
	- nuorin lapsi alle 3-vuotias	53,0	52,6
	- nuorin lapsi 3-6-vuotias	88,4	86,6
	- nuorin lapsi 7-17-vuotias	92,9	93,2
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	84,1	83,5

Liitetaulukko 4. Työvoimaosuudet lasten lukumäärän mukaan 2010 - 2011, 20-59-vuotiaat

		Vuosi	
		2010	2011
		Työvoimaosuus, %	Työvoimaosuus, %
Sukupuolet yhteensä	Yhteensä	84,8	84,6
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	87,8	87,2
	- 1 lapsi	88,3	88,8
	- 2 lasta	90,2	88,7
	- 3 lasta tai enemmän	82,3	81,2
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	83,0	83,1
Miehet	Yhteensä	86,8	87,0
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	95,6	95,0
	- 1 lapsi	95,1	94,7
	- 2 lasta	96,3	95,4
	- 3 lasta tai enemmän	95,5	94,7
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	82,1	82,8
Naiset	Yhteensä	82,7	82,2
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	80,5	80,0
	- 1 lapsi	82,4	83,6
	- 2 lasta	84,3	82,2
	- 3 lasta tai enemmän	69,6	68,2
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	84,1	83,5

Liitetaulukko 5. Työttömyysasteet nuorimman lapsen iän mukaan 2010 - 2011, 20-59-vuotiaat

		Vuosi	
		2010	2011
		Työttömyysaste, %	Työttömyysaste, %
Sukupuolet yhteensä	Yhteensä	7,8	7,2
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	5,0	4,2
	- nuorin lapsi alle 3-vuotias	6,0	5,1
	- nuorin lapsi 3-6-vuotias	5,4	5,2
	- nuorin lapsi 7-17-vuotias	4,4	3,4
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	9,4	8,9
Miehet	Yhteensä	8,6	7,9
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	4,2	3,7
	- nuorin lapsi alle 3-vuotias	4,7	4,2
	- nuorin lapsi 3-6-vuotias	4,0	3,1
	- nuorin lapsi 7-17-vuotias	4,0	3,6
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	11,4	10,5
Naiset	Yhteensä	6,8	6,4
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	5,9	4,9
	- nuorin lapsi alle 3-vuotias	8,3	6,5
	- nuorin lapsi 3-6-vuotias	6,8	7,4
	- nuorin lapsi 7-17-vuotias	4,8	3,2
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	7,4	7,3

Liitetaulukko 6. Työttömyysasteet lasten lukumäärän mukaan 2010 - 2011, 20-59-vuotiaat

		Vuosi	
		2010	2011
		Työttömyysaste, %	Työttömyysaste, %
Sukupuolet yhteensä	Yhteensä	7,8	7,2
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	5,0	4,2
	- 1 lapsi	5,1	4,6
	- 2 lasta	5,2	3,5
	- 3 lasta tai enemmän	4,5	5,0
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	9,4	8,9
Miehet	Yhteensä	8,6	7,9
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	4,2	3,7
	- 1 lapsi	4,6	4,2
	- 2 lasta	4,4	2,8
	- 3 lasta tai enemmän	3,1	4,5
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	11,4	10,5
Naiset	Yhteensä	6,8	6,4
	Alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmat yhteensä	5,9	4,9
	- 1 lapsi	5,6	5,1
	- 2 lasta	6,1	4,2
	- 3 lasta tai enemmän	6,3	5,7
	Ei alle 18-vuotiaita lapsia	7,4	7,3

Laatuseloste: Työvoimatutkimus

1. Tilastotietojen relevanssi

Työvoimatutkimus on otostutkimus, jonka avulla tilastoidaan 15–74-vuotiaan väestön työmarkkinoille osallistumista, työllisyyttä, työttömyyttä ja työaikaa kuukausittain, neljännesvuosittain ja vuosittain. Tutkimuksen tietosisältö perustuu EU:n asetukseen, ja tutkimusta varten haastatellaan joka kuukausi noin 12 000 henkilöä. Vastaajien antamien tietojen pohjalta luodaan kuva koko 15–74-vuotiaan väestön toiminnasta työmarkkinoilla yhden viikon aikana. Työmarkkina-aseman perusluokittelussa väestö jaetaan työllisiin, työttömiin ja työvoiman ulkopuolisiin. Näistä työlliset ja työttömät yhdessä muodostavat työvoiman.

Tutkimus antaa tuoreen ja kattavan kuvan työvoimasta ja työmarkkinoiden muutoksista. Julkisuudessa seurataan kuukausittain erityisesti työllisyyden ja työttömyyden muutoksia edellisen vuoden vastaavasta kuukaudesta. Kausitasoitettuja lukuja käytetään seurattaessa muutoksen trendiä. Tutkimus antaa tietoa myös työikäisistä henkilöistä, jotka eivät ole työssä tai työnhakijoina. Vuodesta 2003 alkaen on saatu osaotokselta tietoja myös kotitalouksien rakenteesta sekä kotitalouden kaikkien 15–74-vuotiaiden toiminnasta suhteessa työmarkkinoihin. Työvoimatutkimuksen tietosisällöstä on kuvaus osoitteessa:

http://tilastokeskus.fi/til/tyti/tyti_2008-02-19_tlu_001.html.

Työvoimatutkimuksen kuukausi- ja neljännesvuositulokset kertovat työllisyyden kausi- ja suhdannevaihteluista. Työvoimatutkimuksen aikasarjat taas kuvaavat työmarkkinoiden muutoksia pitkillä ajanjaksoilla. Vuosikeskiarvot kuvaavat työvoimaa eli työllisiä ja työttömiä sekä työvoiman ulkopuolella olevia esimerkiksi toimialan, ammatin, koulutuksen, iän, sukupuolen ja alueen mukaan ryhmiteltynä.

Tutkimuksen tuloksia käytetään muun muassa työvoimapolitiittisten ennusteiden ja suunnitelmien laadinnassa, päätösten teon tukena sekä erilaisten toimien työllisyysvaikutusten seurannassa. Tärkeitä tulosten käyttäjiä ovat ministeriöt, aluesuunnittelusta vastaavat elimet, työnantaja- ja työntekijäjärjestöt, yliopistot ja tutkimuslaitokset, kansainväliset järjestöt ja Euroopan unioni. Tilastokeskuksessa tietoja käytetään esimerkiksi kansantalouden tilinpidon laadinnassa. Euroopan unionin tilastovirasto, Eurostat, ohjaa tutkimuksen sisältöä ja seuraa sen laatua. Eurostat tuottaa sille toimitetuista neljännesvuosiaineistoista omia rakenneindikaattoreitaan ja muita tilastoja.

Tutkimuksessa käytetyt käsitteet ja määritelmät noudattavat YK:n kansainvälisen työjärjestön ILO:n suosituksia ja Euroopan unionin tilastotoimen asetuksia. Työvoimatutkimuksen nykyinen tietosisältö perustuu pääosin Euroopan unionin työvoimatutkimuksia koskeviin asetuksiin (577/98, 2257/2003 ja 430/2005). Euroopan unionin työvoimatutkimuksesta löytyy tarkempi kuvaus osoitteesta:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/employment_unemployment_lfs/introduction. Vuodesta 1999 lähtien työvoimatutkimuksen yhteydessä on tehty EU-maiden yhteinen ad hoc -lisätutkimus, jonka aihe vaihtelee vuosittain. Ad hoc -tutkimuksista tarkemmin osoitteessa: http://tilastokeskus.fi/til/tyti/tyti_2011-11-28_men_001.html.

Käsitteitä:

- **Työllinen** on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontaiseta vastaan tai voittoa saadakseen tai on ollut tilapäisesti pois työstä. Tutkimusviikolla työstä pois ollut henkilö lasketaan työlliseksi, jos poissaolon syy on oma sairaus tai äitiys- tai isyysvapaa tai poissaolo on kestänyt alle 3 kk. Työlliset voivat olla palkansaajia, yrittäjiä tai perheenjäsenen yrityksessä palkatta avustavia.
- **Työtön** on henkilö, joka tutkimusviikolla on työtä vailla, on etsinyt työtä aktiivisesti viimeisen neljän viikon aikana palkansaajana tai yrittäjänä ja voisi vastaanottaa työtä kahden viikon kuluessa. Myös henkilö, joka on työtä vailla ja odottaa sovitun työn alkamista kolmen kuukauden kuluessa, luetaan työttömäksi, jos hän voisi aloittaa työt kahden viikon sisällä.
- **Työvoimaan** kuuluvat kaikki ne, jotka tutkimusviikolla olivat työllisiä tai työttömiä.

- **Työvoiman ulkopuolella oleva väestö** koostuu henkilöistä, jotka tutkimusviikolla eivät olleet työllisiä tai työttömiä. Työvoiman ulkopuolella olevista voidaan käyttää myös nimitystä työvoimaan kuulumaton väestö. Muita työvoimatutkimuksen käsitteitä on selitetty osoitteessa:
<http://tilastokeskus.fi/til/tyti/kas.html>.

Työvoimatutkimuksessa vuonna 2011 käytettyjä luokituksia ovat Toimialaluokitus 2008 (TOL 2008, NACE Rev. 2), Ammattiluokitus 2010 (ISCO-08), Sosioekonomisen aseman luokitus 1989 ja Koulutusluokitus 1997 (ISCED 1997) sekä alueluokituksesta suuralue, aluehallintovirasto (AVI), elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) sekä maakunta.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Työvoimatutkimuksen perusjoukon muodostavat Suomessa vakinaisesti asuvat 15–74-vuotiaat henkilöt. Perusjoukkoon kuuluvat myös tilapäisesti ulkomailla (alle vuoden) oleskelevat sekä Suomen väestötietojärjestelmään rekisteröidyt ulkomaalaiset, joiden oleskelu Suomessa kestää vähintään vuoden (<http://www.vrk.fi/default.aspx?id=179>).

Työvoimatutkimuksen otos poimitaan ositetulla satunnaisotannalla väestön keskusrekisteriin perustuvasta Tilastokeskuksen väestötietokannasta kahdesti vuodessa. Tutkimus on paneelitutkimus, jossa samaa henkilöä haastatellaan viisi kertaa. Haastattelut tehdään kolmen kuukauden välein, paitsi neljäs haastattelu, joka tehdään kuuden kuukauden kuluttua kolmannelta haastattelusta. Ensimmäisen ja viimeisen haastattelun väli on 15 kuukautta. Joka kuukauden otokseen kuuluu noin 12 000 henkilöä, keskimäärin noin joka 300. henkilö perusjoukosta. Yhden tutkimuskuukauden otos koostuu viidestä rotaatioryhmästä, jotka ovat tulleet tutkimukseen mukaan eri aikoina. Otos vaihtuu asteittain siten, että kolmena peräkkäisenä kuukautena vastaamisvuorossa ovat eri henkilöt. Peräkkäisinä vuosineljänneksinä vastaajista 3/5 on samoja. Peräkkäisten vuosien otosten päällekkäisyys on 2/5. Tietoja kerätään kaikilta vuoden viikoilta.

Suurimmassa osassa Euroopan maita työvoimatutkimuksen tiedonkeruu perustuu kotitalousotokseen, mikä tarkoittaa sitä, että haastatellaan samalla kertaa kaikki tiettyssä osoitteessa asuvat saman kotitalouden jäsenet. Suomen lisäksi vain Ruotsissa, Tanskassa ja Sveitsissä otos on henkilöperäinen, eli haastateltavana on vain otokseen poimittu kohdehenkilö. EU:n asetus kuitenkin edellyttää tietoja myös kotitaloudesta, ja Suomessa tämä on ratkaistu hyödyntämällä työvoimatutkimuksen paneeliominaisuutta. Viidennellä haastattelukerralla tehdään perushaastattelun lisäksi kotitaloushaastattelu, jossa selvitetään kohdehenkilön kotitalouden jäsenet sekä kotitalouteen kuuluvien 15–74-vuotiaiden toiminta työmarkkinoilla. Jotta aineisto kuvaisi koko väestöä, siihen on lisätty ylimääräisen otoksen avulla myös sellaisia kotitalouksia, joiden kaikki jäsenet ovat 75 vuotta täyttäneitä. Alle 15-vuotiaita lapsia ja yli 75-vuotiaita ei työvoimatutkimuksessa haastatella, vaan heille luodaan muutamia työmarkkina-asemaa kuvaavia tietoja keinotekoisesti.

Kotitalousaineiston avulla voidaan tarkastella esimerkiksi perheen yhteyttä työllisyyteen sekä molempien puolisojen työmarkkina-asemaa yhdessä. Vuonna 2011 kotitalousaineistossa oli noin 55 000 henkilöä, jotka muodostivat 23 000 kotitaloutta. Työvoimatutkimuksen kotitalousosaa on kerätty nykymuotoisena vuodesta 2003, ja tiedot ovat julkaistavissa pääsääntöisesti vuodesta 2004 lähtien.

Tutkimuksen tietosisältö vaihtelee eri tutkimuskerroilla. Ensimmäisellä tutkimuskerralla kysytään tarkemmin joitakin perustietoja, joiden ennallaan pysyminen tarkistetaan seuraavilla tutkimuskerroilla. Viimeisellä eli viidennellä tutkimuskerralla tietosisältö on laajempi, kun mukana on kotitalousosa ja vuosittain eri aiheesta tehtävä ad hoc -osa sekä joitain lisäkysymyksiä päätyöhön liittyen.

Tilastokeskuksen haastattelijat keräävät tiedot tietokoneavusteisilla puhelinhaastatteluilla. Vuonna 2011 tehtiin noin 109 000 haastattelua. Tutkimuksen vastauskato oli keskimäärin 24 prosenttia.

Otoksesta saadut tulokset painotetaan vastaamaan koko 15–74-vuotiasta väestöä. Vastauskadon vaikutuksia tuloksiin korjataan käyttämällä niin kutsuttua painojen kalibrointia, jossa painotuksella tuotetaan oikeat väestöjakaumat alueen, sukupuolen ja iän mukaan. Aputietona käytetään lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön työnhakijarekisterin tietoja.

Työvoimatutkimuksen luvut, kuten kaikki otostutkimuksilla saadut luvut ovat niin kutsuttuja estimaatteja. **Estimaatti** on matemaattisella menettelyllä (estimoinnilla) otoshavainnot käyttäen saatu arvio perusjoukon

ominaisuudesta. Esimerkiksi tammikuun 2011 työttömien lukumäärä 215 000 henkeä on tällaisella menettelyllä saatu Suomen 15–74-vuotiaiden työttömien lukumäärää koskeva arvio eli estimaatti.

Neljännesvuosi- ja vuosiestimaatit ovat kuukausiestimaattien keskiarvoja. Työpäivät ja tehdyt työtunnit estimoidaan kyseisen kuukauden kalenteripäivien lukumäärän mukaan. Työpäivien ja tehtyjen työtuntien neljännesvuosi- ja vuosiestimaatit ovat kuukausiestimaattien summia.

Työvoimatutkimuksen työllisyys- ja työttömyysluvut vaihtelevat suhteellisen säännöllisesti vuoden eri kuukausina. Työvoimatutkimuksesta julkaistaan myös niin kutsuttuja trendejä, joista on poistettu vuodesta toiseen samantyyppisenä toistuva vaihtelu. Pitkän aikavälin kehityksen suunta sekä suhdannevaihtelu ovat paremmin havaittavissa trendistä kuin tasoittamattomista kuukausiluvuista. Käytetystä menetelmästä johtuen trendin viimeisimmät luvut muuttuvat jonkin verran, kun seuraavan kuukauden tiedot liitetään mukaan aikasarjaan. Tämä trendien ennakkollinen luonne on syytä ottaa huomioon luvuista päätelmiä tehtäessä. Aikasarjojen trendikomponentit on laskettu kesäkuusta 2007 alkaen EU:n tilastoviraston Eurostatin suosittamalla Tramo/Seats -menetelmällä. Trendistä ja sen käytön rajoituksista on kerrottu tarkemmin osoitteessa: <http://tilastokeskus.fi/til/tyti/men.html>.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Työvoimatutkimuksen lukujen luotettavuuteen vaikuttavat vastauskato (ks. edellä), mittausvirheet sekä otannasta aiheutuva satunnaisvaihtelu.

Mittausvirheitä syntyy muun muassa siitä, että kysymykset voidaan ymmärtää ja tulkita eri tavoilla, vastaaja ei muista tai ei halua kertoa joitain tietoja tai vastausten kirjaamisessa tapahtuu virheitä. Mittausvirheitä pyritään vähentämään kehittämällä ja testaamalla haastattelukysymyksiä, haastatteluohjeita, käyttöliittymää sekä kouluttamalla haastattelijoita.

Otannasta aiheutuvalla satunnaisvaihtelulla tarkoitetaan sitä, että eri otoksista lasketut luvut poikkeaisivat jonkin verran toisistaan. Arvioitaessa karkeasti otannasta aiheutuvan satunnaisvaihtelun suuruutta erilaisissa tilanteissa on pääperiaatteena, että **lukuihin sisältyy sitä vähemmän otannasta aiheutuvaa epävarmuutta, 1) mitä suuremman otoksen pohjalta luvut on laskettu ja 2) mitä suurempaa väestöryhmää luvut kuvaavat**. Esimerkiksi neljännesvuotta koskevat luvut ovat tarkempia kuin samaa asiaa koskevat kuukausiluvut, koska neljännesvuositiedot on saatu haastattelemalla kolminkertainen määrä henkilöitä verrattuna kuukausitietoihin. Koko vuotta koskevat luvut ovat kaikkein tarkimpia. Jälkimmäinen periaate tarkoittaa sitä, että samankokoisella otoksella saadut työllisten ja työttömien lukumäärää koskevat luvut eli estimaatit ovat sitä tarkempia, mitä suurempaa osaryhmää ne koskevat. Tarkasteltavan osaryhmän pienentyessä otannasta aiheutuvan satunnaisvaihtelun osuus kasvaa. Tämän vuoksi esimerkiksi työttömien lukumäärät eri ikäryhmissä tai eri alueilla eivät ole yhtä luotettavia kuin kaikkien työttömien lukumäärä.

Otannasta aiheutuvaa epätarkkuutta arvioidaan estimaatin keskivirheen avulla. Keskivirheen suuruuteen vaikuttavat sekä otoksen koko että tarkastelun kohteena olevan ominaisuuden vaihtelu eli muuttujan varianssi. Keskivirheen avulla voidaan laskea estimaatin **luottamusväli**, jolla haettu perusjoukon arvo sijaitsee tietyllä todennäköisyydellä. Työvoimatutkimuksessa käytetty **95 prosentin luottamusväli on väli, jolla kiinnostuksen kohteena olevan ominaisuuden todellinen arvo sijaitsee 95 prosentin todennäköisyydellä**. Esimerkiksi tammikuun 2011 työttömien määrän 95 prosentin luottamusväli on $215\,000 \pm 17\,000$ eli 198 000–232 000. Estimaattiin lisättävä ja siitä vähennettävä osa, tässä 17 000, saadaan kertomalla estimaatin keskivirhe, tässä 8 500 henkeä, 95 prosentin luottamusvälin kertoimella 1,96.

Esimerkkejä työllisten ja työttömien lukumäärän tarkkuudesta osaryhmän koon mukaan

Satunnaisvaihtelun suuruusluokan havainnollistamiseksi esitetään seuraavissa taulukoissa 1–3 esimerkkejä erikokoisista työllisten ja työttömien lukumäärän estimaateista, niiden 95 prosentin luottamusväleistä ja muista luotettavuuden tunnusluvuista. Esimerkeissä esitetty satunnaisvaihtelun suuruusluokka on karkea arvio satunnaisvaihtelun ylärajasta, kun tarkastelun kohteena on **vastaavankokoinen työllisten tai työttömien lukumäärän estimaatti sukupuolen, iän tai alueen mukaan**. Esimerkiksi vastaavankokoisissa toimialan mukaisissa osaryhmissä luottamusvälit ovat suurempia. Taulukon 1 esimerkit koskevat kuukausiestimaatteja. Taulukoissa 2–3 on vastaavat tiedot neljännesvuosi- ja vuosiestimaattien osalta.

Taulukko 1. Esimerkkejä eri kokoluokan kuukausiestimaattien tarkkuudesta: Työllisten ja työttömien lukumäärät sukupuolen, iän ja alueen mukaan.¹⁾

	Kuukausiestimaatti	Kuukausiestimaatin 95 %:n luottamusväli	Keskivirhe	Suhteellinen keskivirhe
	henkeä	henkeä	henkeä	%
Työlliset	2 400 000	± 27 800	14 200	0,6
	1 200 000	± 21 000	10 700	0,9
	600 000	± 15 300	7 800	1,3
	300 000	± 11 600	5 900	2,0
	100 000	± 6 700	3 400	3,4
	50 000	± 4 700	2 400	4,8
	10 000	± 2 900	1 500	15,0
Työttömät	230 000	± 15 100	7 700	3,3
	120 000	± 11 800	6 000	5,0
	90 000	± 10 800	5 500	6,1
	60 000	± 9 000	4 600	7,7
	30 000	± 6 900	3 500	11,7
	20 000	± 5 100	2 600	13,0
	10 000	± 3 700	1 900	19,0

1) Tietoja voi käyttää suuntaa-antavina arvioina vastaavankokoisten sukupuolen, iän ja alueen mukaisten työllisten tai työttömien lukumäärien tarkkuudesta.

Taulukosta 1 voidaan esimerkiksi nähdä, että jos osaryhmän työllisten kuukausiestimaatti on noin 300 000 henkeä, sijoittuu perusjoukon todellinen työllisten lukumäärä 95 prosentin todennäköisyydellä välille 300 000 ± 11 600 henkeä. Tämä luottamusvälin koko suhteessa estimaatin kokoon on selvästi suurempi kuin vastaava osuus taulukon ylimmän rivin suuren estimaatin kohdalla. 300 000 henkeä pienempien estimaattien luottamusvälit ovat suhteellisesti vielä suurempia.

Taulukoiden 1–3 tietojen keskinäinen vertailu havainnollistaa myös sitä, että vuosi- ja neljännesvuositiedot ovat kuukausitietoja tarkempia. Edellä tarkasteltua 300 000 hengen työllisten estimaattia vastaavan neljännesvuosiestimaatin 95 prosentin luottamusväli, 300 000 ± 6 700, henkeä (taulukko 2) on kuukausiestimaatin luottamusväliä selvästi pienempi. Vuosiestimaatit ovat vielä neljännesvuosiestimaatteja tarkempia (taulukko 3). Tämä tarkkuuden ero ei ole kuitenkaan yhtä suuri kuin vastaava ero kuukausi- ja neljännesvuositietojen välillä.

Taulukko 2. Esimerkkejä eri kokoluokan neljännesvuosiestimaattien tarkkuudesta: Työllisten ja työttömien lukumäärät sukupuolen, iän ja alueen mukaan.¹⁾

	Neljännes- vuosiestimaatti	Neljännes- vuosiestimaatin 95 %:n luottamusväli	Keskivirhe	Suhteellinen keskivirhe
	henkeä	henkeä	henkeä	%
Työlliset	2 400 000	± 16 100	8 200	0,3
	1 200 000	± 12 500	6 400	0,5
	600 000	± 8 800	4 500	0,8
	300 000	± 6 700	3 400	1,1
	100 000	± 4 700	2 400	2,4
	50 000	± 3 900	2 000	4,0
	10 000	± 2 000	1 000	10,0
Työttömät	230 000	± 8 800	4 500	2,0
	120 000	± 6 900	3 500	2,9
	90 000	± 6 100	3 100	3,4
	60 000	± 5 100	2 600	4,3
	30 000	± 3 500	1 800	6,0
	20 000	± 3 100	1 600	8,0
	10 000	± 2 400	1 200	12,0

1) Tietoja voi käyttää suuntaa-antavina arvioina vastaavankokoisten sukupuolen, iän ja alueen mukaisten työllisten tai työttömien lukumäärien tarkkuudesta.

Taulukko 3. Esimerkkejä eri kokoluokan vuosiestimaattien tarkkuudesta: Työllisten ja työttömien lukumäärät sukupuolen, iän ja alueen mukaan.¹⁾

	Vuosi- estimaatti	Vuosi- estimaatin 95 %:n luottamusväli	Keskivirhe	Suhteellinen keskivirhe
	henkeä	henkeä	henkeä	%
Työlliset	2 400 000	± 15 700	8 000	0,3
	1 200 000	± 11 400	5 800	0,5
	600 000	± 7 800	4 000	0,7
	300 000	± 6 100	3 100	1,0
	100 000	± 3 300	1 700	1,7
	50 000	± 2 500	1 300	2,6
	10 000	± 800	400	4,0
Työttömät	230 000	± 7 100	3 600	1,6
	120 000	± 5 700	2 900	2,4
	90 000	± 4 500	2 300	2,6
	60 000	± 3 500	1 800	3,0
	30 000	± 2 400	1 200	4,0
	20 000	± 2 000	1 000	5,0
	10 000	± 1 600	800	8,0

1) Tietoja voi käyttää suuntaa-antavina arvioina vastaavankokoisten sukupuolen, iän ja alueen mukaisten työllisten tai työttömien lukumäärien tarkkuudesta.

Estimoinnin luotettavuuden tilastotieteellinen kuvaus

Työvoimatutkimuksen estimointimenetelmä perustuu painojen kalibrointiin, jossa alkuperäisiä otosasetelmasta laskettuja otospainoja muokataan regressiomallin avulla siten, että halutut väestöjakaumat saadaan oikeiksi.

Estimaattien tarkkuutta arvioidaan niiden keskivirheen avulla. **Keskivirhe** (otosvarianssin neliöjuuri) ilmaisee sen, kuinka tiiviisti havainnoista estimoitu parametrin arvo on keskittynyt mitattavan perusjoukon parametrin ympärille. Keskivirheen suuruuteen vaikuttavat otosasetelma, havaintojen lukumäärä tarkasteltavassa kokonais- tai osajoukossa, tutkimusmuuttujan jakaumasta aiheutuva vaihtelu sekä laskentakaavan ominaisuudet.

Keskivirheestä johdettavia havaintojen luotettavuuden tunnuslukuja ovat luottamusvälit ja suhteellinen keskivirhe. **Luottamusväli** kuvaa sitä, kuinka laajalla alueella perusjoukon todellinen parametrin arvo on suhteessa otoksesta laskettuun estimaattiin. Luottamusväliä laskettaessa kiinnitetään haluttu riskitaso. Työvoimatutkimuksessa käytetty 5 prosentin riskitaso tarkoittaa sitä, että jos otosten ottamista toistettaisiin, parametrin todellinen arvo osuisi 95 tapauksessa sadasta luottamusvälin sisään ja jäisi 5 tapauksessa sadasta sen ulkopuolelle.

Suhteellinen keskivirhe (variaatiokerroin) on keskivirheen prosenttiosuus estimaatista. Keskivirheen suhteuttaminen estimaatin kokoon poistaa muuttujan mittakaavasta aiheutuvan vaikutuksen. Tämän ansiosta eri muuttujien suhteellisen keskivirheen arvoja tai saman muuttujan keskivirheen arvoja eri osajoukoissa on helppo verrata keskenään.

Työvoimatutkimuksen kuukausi- ja neljännesvuositiedoille käytetään keskivirheen estimaattorina yleistetyn regressioestimaattorin (GREG) varianssiestimaattoria. Vuosiestimaattien tilastolliseen tarkkuuteen ja sen arviointiin vaikuttaa se, että työvoimatutkimuksen otos vaihtuu vuoden kuluessa asteittain. Peräkkäisinä vuosineljänneksinä 60 prosenttia haastateltavista on samoja. Vuoden aikana 90 prosenttia haastatteluista koskee henkilöitä, joita on haastateltu vähintään kaksi kertaa. Samojen henkilöiden vuoden aikana eri haastatteluissa antamat vastaukset korreloivat keskenään, jos henkilön työmarkkina-asema ei muutu haastattelukertojen välillä. Tämän vastausten keskinäisen riippuvuuden huomioon ottamiseksi käytetään työvoimatutkimuksessa vuosiestimaattien keskivirheiden arviointiin 1-asteisen ryvästötannan approksimaatiota, jossa useamman kerran vuoden aikana haastatelluille lasketaan rypään sisäinen varianssi. Rypäät muodostetaan haastateltavan henkilön perusteella. Rypään sisäinen varianssi on nolla, mikäli haastateltavan työmarkkina-asema ei muutu vuoden aikana eri haastattelukertojen välillä.

Esimerkiksi työttömien 230 000 hengen vuosiestimaatin keskivirheeksi saadaan käytetyllä menetelmällä 3 600 henkeä ja luottamusväliksi $230\,000 \pm 7\,100$ henkeä. Jos vuosiestimaatin pohjana olevat haastattelut olisivat koskeneet kaikki eri henkilöitä, olisi työttömien vuosiestimaatin keskivirhe ollut 2 300 ja luottamusväli $230\,000 \pm 4\,500$ henkeä. Samojen henkilöiden haastatteleminen uudelleen eri vuosineljänneksillä selittää sen, että työvoimatutkimuksen vuositietojen ja neljännesvuositietojen tarkkuuden ero ei ole niin suuri kuin tehtyjen haastattelujen lukumäärän perusteella voisi olettaa.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Työvoimatutkimuksen tuloksia julkaistaan kuukausittain, neljännesvuosittain ja vuosittain. Neljännesvuosi- ja vuositulokset ovat kuukausitulosten keskiarvoja eli ne kuvaavat tilannetta ko. tutkimusjakson ”keskimääräisellä” viikolla. Työpanosta koskevat tiedot ovat jaksojen tulosten summia. Julkaistavat tiedot ovat lopullisia. Ainoastaan kausitasoitus muuttaa hieman viimeisimpiä kausitasoitettuja kuukausituloksia. Kuukausitiedot julkaistaan noin kolmen viikon kuluttua tutkimuskuukauden päättymisestä. Neljännesvuositiedot julkaistaan samanaikaisesti kunkin vuosineljänneksen viimeisen kuukauden tietojen kanssa. Neljännesvuositiedot ovat tilastollisesti kuukausitietoja luotettavampia ja sisältävät yksityiskohtaisempia tietoja, muun muassa työllisyys- ja työpanostiedot toimialoittain sekä tarkempia alueittaisia tietoja. Yksityiskohtaisimmat tulokset julkaistaan vuositilastossa. EU:n tilastovirastolle, Eurostatille, toimitetaan neljännesvuosittain aineisto, josta laaditaan EU:n jäsenmaita koskevia tilastoja.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Työvoimatutkimuksen tulokset julkaistaan Suomen virallisen tilaston Työmarkkinat -sarjassa. Keskeisimmät kuukausi- ja neljännesvuosi- ja vuositulokset julkistetaan määräpäivinä Internetissä työvoimatutkimuksen kotisivulla <http://tilastokeskus.fi/tyovoimatutkimus>. Kotisivun linkeistä löytyvät muun muassa tilaston kuvaus, käsitteet ja määritelmät sekä työvoimatutkimuksen maksuttomat tilastotietokantataulukot (StatFin). Tietoja on saatavissa internetin kautta myös Tilastokeskuksen maksullisesta aikasarjatietokannasta (ASTIKA). Eurostat julkaisee työvoimatutkimuksen neljännesvuosi- ja vuositietoja omilla internet-sivuillaan.

Työvoimatilaston painettu vuosijulkaisu sisältää katsauksen kuluneeseen tilastovuoteen, keskeisten käsitteiden määritelmät, käytettyjen luokitusten kuvaukset, aikasarja- ja vuositaulukoita sekä tämän työvoimatutkimuksen laatuselosteen. Työvoimatutkimuksen tietoja julkaistaan lisäksi säännöllisesti Suomen tilastollisessa vuosikirjassa sekä Tilastokatsauksessa. Maksullisia erityisselvityksiä voi tiedustella työvoimatutkimuksen tietopalvelusta.

Työvoimatutkimuksen tietoja ei luovuteta tunnistettavassa muodossa Tilastokeskuksen ulkopuolelle (Tilastolaki 280/2004, Henkilötietolaki 523/1999). Aineiston luovuttaminen on mahdollista ainoastaan erillisen käyttöluopapäätöksen perusteella ja tunnistetiedot poistettuna tieteellistä tutkimusta ja tilastollisia selvityksiä varten. EU-työvoimatutkimusta varten muokatut aineistot toimitetaan EU:n tilastovirastolle ilman tunnistetietoja. Työvoimatutkimuksen tiedot suojataan Tilastokeskuksen tietosuojajohtajassa määritellyn suojausluokan mukaan. Rekisteriseloste on nähtävissä osoitteessa: http://www.tilastokeskus.fi/meta/rekisteriselosteet/rekisteriseloste_tyovoimatutkimusty81.html

Tietopalvelu tyovoimatutkimus@tilastokeskus.fi ja puh. 09 17341.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Kuukausittainen työvoimatutkimus, aluksi nimellä työvoimatiedustelu, on ollut käynnissä vuodesta 1959 alkaen. Tänä aikana sen tietosisältöä, tiedonkeruutapoja ja menetelmiä on kehitetty useaan otteeseen. Keskeisimmistä tiedoista on vertailukelpoinen aikasarja vuodesta 1989 asti.

Alkuun tietosisällöltään melko suppean tutkimuksen tiedot kerättiin postikyselynä. Vuonna 1976 tietosisältö laajeni ja menetelmää uudistettiin. Vuosina 1977–1993 tutkimus koostui kuukausitiedustelusta sekä sitä täydentävästä erillisestä puhelimitse tehdystä vuosihaastattelusta. Kuukausitiedustelun tiedonkeruu muutettiin vuonna 1983 postikyselystä puhelinhaastatteluksi, minkä ansiosta vastauskato pieneni noin 30 prosentista 4 prosenttiin.

Suomen liityttyä Euroopan unioniin työvoimatutkimus harmonisoitiin Euroopan unionin yhteiseen työvoimatutkimukseen. Aluksi vuosina 1995–1998 EU-työvoimatutkimuksen tiedot kerättiin erillisenä haastattelututkimuksena keväisin maaliskuu–toukokuussa. Kuukausitutkimus uudistettiin asteittain vastaamaan EU-työvoimatutkimusta. Vuonna 1997 kuukausitutkimuksen sisältö laajentui, tiedonkeruu muuttui tietokoneavusteiseksi puhelinhaastatteluksi (CATI) sekä käsitteet ja määritelmät yhdenmukaistettiin vastaamaan entistä paremmin Euroopan unionin ja YK:n työjärjestön ILO:n ohjeita ja suosituksia. Työttömän määritelmää tarkistettiin vielä toukokuussa 1998 ja julkaistut aikasarjat korjattiin vuodesta 1989 alkaen taannehtivasti uudistettujen määritelmien mukaisiksi.

Huhtikuussa 1999 työvoimatutkimuksen tietosisältö laajeni edelleen, kun kuukausitutkimus ja EU-työvoimatutkimus yhdistyivät yhdeksi jatkuvaksi työvoimatutkimukseksi. Vuoden 2000 alusta siirryttiin jatkuvaan tutkimusviikkoon, kun aiemmin kunkin kuukauden tiedot kerättiin yhdeltä tutkimusviikolta. Jatkuvaan tutkimusviikkoon siirtyminen vaikutti työpäivä- ja työtuntitietoihin, minkä vuoksi ne eivät ole vuodesta 2000 eteenpäin täysin vertailukelpoisia aiempiin tietoihin. Vuodesta 2003 alkaen tutkimuksen tietosisältö laajeni osaotokselta kerättävällä kotitalousosalla. Vuonna 2008 otettiin käyttöön uusi tiedonkeruulomake: tutkimuksen tietosisältö muuttui hieman ja osa tiedoista siirryttiin keräämään osaotokselta, jolta kerättyjä tietoja käytetään vain vuositietoina.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Työvoimatutkimuksen lisäksi työmarkkinoihin liittyviä Tilastokeskuksen tilastoja ovat avointen työpaikkojen tilasto, työolotutkimus, työtaistelutilasto, työtapaturmatilasto sekä työssäkäyntitilasto.

Näistä työssäkäyntitilasto tuottaa tietoja väestön toiminnasta suhteessa työmarkkinoihin. Sen tiedot poikkeavat tiedonkeruutavasta sekä työllisten ja työttömien määrittelystä johtuen jonkin verran työvoimatutkimuksen tiedoista. Työssäkäyntitilasto on eri viranomaisten rekisteritietoihin pohjautuva kokonaisaineisto. Työssäkäyntitilaston tiedot henkilön toiminnasta koskevat pääosin vuoden viimeistä viikkoa. Tilaston tiedot työttömyydestä perustuvat työ- ja elinkeinoministeriön työnhakijarekisteriin. Tilaston valmistuminen kestää runsaan 1 1/2 vuotta, ennakkotietojen valmistuminen noin vuoden. Koska työssäkäyntitilasto on kokonaisaineisto, tarjoaa se työvoimatutkimusta paremmin aluetietoja (myös kuntakohtaisia) sekä tietoja pienistä väestöryhmistä, esimerkiksi pienistä toimialoista ja ammattialoista. Hallinnollisiin rekistereihin perustuvan työssäkäyntitilaston käsitteet eivät ole kansainvälisesti vertailukelpoisia.

Työvoimatutkimuksen tietoja käytetään Tilastokeskuksen kansantalouden tilinpidossa. Muun muassa tämän vuoksi työvoimatutkimuksen keskeisten käsitteiden, kuten väestö, työllisyys ja työtunnit, määrittelemisessä noudatetaan mahdollisimman pitkälle kansantalouden tilinpidon suosituksia (YK:n System of National Accounts, SNA ja European System of Accounts, ESA). Työvoimatutkimuksessa julkisen sektorin määrittely poikkeaa jonkin verran kansantalouden tilinpidon sektoriluokittelusta. Asevelvolliset luokitellaan kansantalouden tilinpidossa ILO:n suosituksen mukaan työllisiksi, kun taas työvoimatutkimuksessa asevelvolliset ovat työvoiman ulkopuolella.

Euroopan unionin tilastoviraston, Eurostatin, julkaisemat Suomen työvoimatutkimuksen tulokset eroavat Suomessa julkaistuista siten, että asevelvolliset eivät ole lainkaan mukana Eurostatin tiedoissa. Useimmissa EU-maissa asevelvolliset eivät kuulu työvoimatutkimuksen kohdejoukkoon eli yksityisissä kotitalouksissa asuvaan väestöön. Tämä aiheuttaa eroja etenkin 15–24-vuotiaita koskeviin tuloksiin. Suomen julkaisemissa luvuissa asevelvollisuutta suorittavat ovat mukana työvoiman ulkopuolisessa väestössä. Joissain tapauksissa eroja voi tulla siitä, että Eurostatin luvuissa on mukana koko yksityisissä kotitalouksissa asuva väestö iästä riippumatta ja Suomessa 15–74-vuotias väestö.

Myös työ- ja elinkeinoministeriö julkaisee tietoja työttömistä työnhakijoista. Työ- ja elinkeinoministeriön tiedot perustuvat rekisteripohjaiseen työnvälitystilastoon, joka kuvaa kuukauden viimeistä arkipäivää. Työnvälitystilaston työttömyyden määrittely perustuu lainsäädäntöön ja hallinnollisiin määräyksiin, minkä vuoksi tilastotiedot eivät ole kansainvälisesti vertailukelpoisia. Työnvälitystilastossa työttömältä ei edellytetä yhtä aktiivista työnhakua kuin työvoimatutkimuksessa. Myös opiskelijoiden hyväksymisessä työttömiksi on eroja. Tietoja tilastojen välisistä eroista on selitetty tarkemmin osoitteessa: http://tilastokeskus.fi/til/tyti/tyti_2008-02-19_men_002.html.

Lisätietoja

Heidi Melasniemi-Uutela 09 1734 2523

Tarja Nieminen 09 1734 3561

Vastaava tilastojohtaja:

Riitta Harala

tyovoimatutkimus@tilastokeskus.fi

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Työvoimatutkimus 2011. Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu, Tilastokeskus
puh. 09 1734 2220
www.tilastokeskus.fi

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi

ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 1798-7830 (pdf)